

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:2416

av **Lise Nordin och Stina Bergström (båda MP)**

Ökat skadeståndsansvar kärnkraft

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja skadeståndsansvaret vid en radiologisk skada så att det motsvarar den fulla ekonomiska kostnaden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett ansvarsgenombrott vid radiologiska olyckor och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

De fem partierna bakom energiöverenskommelsen har enats om att skadeståndsansvaret ska höjas från dagens nivå på drygt 3 miljarder kronor till cirka 11 miljarder kronor. Miljöpartiet ser detta som ett steg i rätt riktning men det är långt kvar till att kärnkraftsägarna betalar den fulla kostnaden om en radiologisk olycka skulle ske. Idag är det ekonomiska ansvaret dessutom begränsat till det dotterbolag som står som ägare till kärnkraftverket, inte moderbolaget. Ett ansvarsgenombrott bör införas så att även moderbolaget blir skyldigt att ställa sina ekonomiska resurser till förfogande om en radiologisk olycka skulle ske.

Höj skadeståndsansvaret

I riksdagens beslut om propositionen Kärnkraften – ett ökat skadeståndsansvar från 2010 görs skillnad mellan ett principiellt obegränsat ansvar och säkerställande av finansiering för detta ansvar. Ett obegränsat ansvar innebär i princip att reaktorägarens ansvar är oändligt, men i praktiken är det ekonomiska ansvaret begränsat av krav på skadeståndsansvar. Utöver skadeståndsansvaret ställer lagen inga krav på säkerhet, endast de tillgångar som finns vid olyckan. Den främsta tillgången är vanligen de värden som finns i det företag som driver eller äger anläggningen. Värdet är dock begränsat, i synnerhet som anläggningen kan skadas allvarligt och i princip bli värdelös vid en omfattande olycka. Även aktier i bolaget riskerar att bli utan värde. Den viktiga

frågan är därför inte ett teoretiskt ansvar utan krav på ekonomisk säkerhet. Säkerheten kan vara en försäkring eller andra tillgångar.

Vi har nyligen besökt Tjernobyl och sett de omfattande konsekvenser för det kringliggande samhället efter den radiologiska olyckan som hände 26 april 1986. Förutom mänskligt lidande är de ekonomiska kostnaderna enorma. Samma tragik ser vi i Fukushima efter olyckan 11 mars 2011. Samhället har fått betala för kärnkraftens skador.

De fem partierna bakom energiöverenskommelsen har enats om att utöka ansvaret vid en radiologisk olycka till 1 200 miljarder euro, cirka 11 miljarder kronor. Det likalydande beslutet av riksdagen 2010 var avhängigt att samtliga länder ratificerade den så kallade Pariskonventionen. Regeringen har nu aviserat en proposition om det utökade skadeståndsansvaret och ett nytt riksdagsbeslut i enlighet med partiernas överenskommelse kommer att höja nivån. Miljöpartiet har arbetat för att detta ska genomföras. En viktig princip är att kärnkraften ska betala sina fulla samhällsekonomiska kostnader.

11 miljarder kronor motsvarar bara en bråkdel av de kostnader som riskerar att uppstå vid en omfattande olycka. De möjliga kostnaderna vid en omfattande olycka är i princip oändliga. Enligt Strålskyddsinstitutet uppgick kostnaderna efter olyckan i Tjernobyl till minst 1 000 miljarder kronor i bara Ukraina, Vitryssland och Ryssland – fram till 2005, i den tidens pengar. I Fukushima vet vi ännu inte var kostnaderna landar, men seriösa bedömare talar om belopp långt över de 1 000 miljarder kronor som olyckan i Tjernobyl anses ha kostat.

Miljöpartiet anser att kärnkraften vid en olycka ska tvingas att betala sina egna kostnader. I detta ingår garantier för de skadebelopp som kan orsakas av en olycka. Att inte kräva sådana garantier medför sänkta kostnader för reaktorägaren, både vid normal drift och vid en olycka, och är därför enligt alla gängse definitioner att betrakta som en subvention. Alternativet till att kärnkraftsägarna har heltäckande ekonomiskt ansvar vid en radiologisk olycka är att samhället och skattebetalarna får stå för konsekvenserna. Tjernobyl och Fukushima är avskräckande exempel. Kravet om finansiell säkerhet bör höjas till att motsvara den nivå som en radiologisk olycka erfarenhetsmässigt har visat sig kunna orsaka, dvs. åtminstone 1 000 miljarder kronor. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Inför ansvarsgenombrott

Svenska reaktorer ägs i samtliga fall av dotterbolag till stora energikoncerner, och dessa bolag har mycket begränsade tillgångar. Ansvaret vid en olycka gäller bara för den som driver en kärnanläggning, den som innehar tillståndet. Därför är det dotterbolagen som har ansvaret, både juridiskt och ekonomiskt.

Det gör det möjligt för exempelvis Uniper eller Vattenfall att låta dotterbolag stå för anläggningens tillstånd och riskerna detta medför. Samtidigt är moderbolagen skyddade vid en olycka. Denna begränsning i ansvaret bör ändras med ett så kallat ansvarsgenombrott som leder ansvaret vidare till moderbolagen. Utredningen Översyn av atomansvaret (SOU 2006:43) innehåller en genomgång av möjligheterna för ett sådant ansvarsgenombrott och nämner en rad möjliga vägar att gå.

Miljöpartiet anser att det är självklart att ett obegränsat ansvar ska medföra att alla värden i det bolag som äger och driver reaktorn ställs som säkerhet, även moderbolagen och resten av koncernen. Vi föreslår därför ett ansvarsgenombrott genom att införa som villkor att moderbolaget ingår en förpliktelse och garanterar verksamheten med alla sina tillgångar för att få driva reaktorer i Sverige. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Lise Nordin (MP)

Stina Bergström (MP)